

ADRIYATİK KIYISINDA BİR BALKAN ÜLKESİ: ARNAVUTLUK

Yazı
İbrahim BERKSOY (ME'91)
Fotoğraflar: Sultan SARI

Gezi Kulübümüzde epeydir gezgin arkadaşlarla bir araya geleliyorduk. Şubat'ın ilk günü akşamı Sultan Sarı Hocamın "Arnavutluk" sunumu dolayısıyla bir araya gelim istedik. Her zamanki gibi samimi ve sıcak bir buluşmaydı. Sultan Hocam, daha yeni Arnavutluk'tan dönmüştü. O akşam, Sultan Hocamın izlenimlerini ilgiyle dinledik. Aramızda, babaları, dedeleri Arnavutluk'ta yaşamış, bu vesileyle Arnavutluk'u daha önce gidip görmüş balkan göçmeni arkadaşlarımız vardı. 1789 Fransız Devrimi'nden başlayarak, Osmanlı'nın son dönemlerinde Balkanlar'daki değişim ve dönüşümler, Yugoslavya'daki Josip Broz Tito (1892-1980) ile Arnavutluk'taki Enver Hoca (1908-1985) dönemleri ve sonrası, Balkanlar'dan Türkiye'ye göçler ve göçmenlik anıları, onca derin tarihsel ve kültürel bağa rağmen yıllar yılı Balkanlar'a olan anlaşılmasız ilgisizlik ve daha pek çok konu o akşam aramızda konuştuğumuz konular arasındaydı.

Hem fotoğraf sanatçısı hem gezi yazıları yazarı hem de iyi bir edebiyat okuru olarak tanıdığım Sultan Hocamın Arnavutluk gezisi sırasında çektiği fotoğraflar eşliğinde yaptığı sunum izlenmeye değerdi.

Sultan Hocam gezi izlenimlerini gezginler arasında yaygın olarak bilinen gezi sitelerinden "gezimanya"da paylaşıyor. Gezimanya (www.gezimanya.com), gezginlerin gezi dönüşlerinde sıcaklığı sıcaklığı yazdıkları gezi yazılarıyla, yazılarına ekledikleri fotoğraflarla, pratik ve yararlı bilgilerle giderek gelişip zenginleşen bir "gezgin sitesi". Sultan Hocamın bu sitede 18 gezi yazısı yer almakta. Merak edenler için:

<https://gezimanya.com/kayitli-kullanici/sultans>

* * *

Avrupa haritasına şöyle bir bakacak olursak Arnavutluk, Güney Avrupa'da, Adriyatik denizi kıyısında, Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü küçük bir ülke... Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı. Yugoslavya parçalanmadan önce Arnavutluk, Yugoslavya ve Yunanistan'la

komşuydu. Şimdi kuzeyde Karadağ'la, kuzeydoğuda Sırbistan'la, doğuda Makedonya'yla, güneyde de Yunanistan'la komşu.

Arnavutluk, "kartallar ülkesi" olarak da bilinir. Arnavutluk halk hikâyelerinde, efsanelerde buna dair çok şey anlatılır. Ülke bayrağındaki kırmızı zemin üzerinde çift başlı kartal figürü de Arnavutluk'un kartallar ülkesi olduğu "söylen"ini günümüze taşımaktadır.

Sultan Hocamın Arnavutluk gezisi sırasında çektiği ve sunumu sırasında bizlere gösterdiği fotoğraflara bakacak olursak Arnavutluk sokaklarında gezinmek örneğin bir Safranbolu'da, Amasra'da, Beypazarı'nda dolaşmaktan farksız. Arnavut kaldırımlı daracık sokaklar aynı sokaklar, pazar yerleri aynı pazar yerleri, camiler aynı camiler, giyip kuşam aynı giyim kuşam, güncelik hayat aynı gündelik hayat... "Arnavut kaldırımı" demişken, Türk Dil Kurumu sözlüğünde bu kaldırım türü "Yollarda irili ufaklı taşlarla gelişigüzel yapılan kaldırım." olarak tanımlanmış. Arnavut kaldırımları, daha çok dere ve taş ocaklarından çıkan irili ufaklı taşlarla, eski tarz, gelişigüzel döşenir. Yağmur suları, döşenen bu taşların arasından kolayca akabildiği için yoğun yağış alan bölgelerde kullanımı yaygındır. Ayrıca altyapı kazılarının yoğun olduğu dönemlerde, sökülmesi ve tekrar döşenmesi kolay olduğu için de tercih edilir. Asfalt olmadığı zamanlarda, önemli ticaret yolları buna benzer teknikler kullanılarak döşenmiştir. Eskiden İstanbul ve çevresinde su yollarının

yapımında, yol inşaatında çalışan kaldırımcıların çoğunluğu Silivri'de otururlarmış. O vakitler Silivri, genellikle Rumeli, özellikle de Arnavut göçmenlerinin yaşadığı bir yerleşim yeriymiş. Kaldırım işlerini üstlenen esnafın çoğunluğunun Arnavut olmasından dolayı, döşenen kaldırımların adı "Arnavut kaldırımı" olarak dilimize yerleşmiş. Arnavutların taş işçiliğinde mahir oldukları söylenir.

"Arnavut kaldırımı" kadar dilimizde yer etmiş diğer bir söz de "Arnavut ciğeri"dir. Hikâyesini Sultan Hocam sunumunda anlattı. Şöyle ki: Osmanlı döneminde hayvanların iç organları yenmezmiş. Kasaplar, kesilen hayvanın iç organlarını çöpe atarlarmış. Arnavut kaldırımı döşeyen işçiler hem iyi beslenebilmek hem de ucuz bir şeyler alabilmek için kasaplardan çöpe atılacak olan bu ciğerleri çok ucuza alırlarmış. Aldıkları ciğerleri kaldıkları evlerde pişirip yerlirmiş. Pişen ciğerlerin kokusu mahalleye yayılmaya başlayınca komşular merak etmeye başlamış ve Arnavut işçilerine sormuşlar bu yaptığınız yemek nedir diye. Arnavutlar da ciğerle yaptıkları yemeği komşularına tarif etmişler. Yokluk zamanında Arnavutların pişirdikleri bu ciğerin adı da böylelikle "Arnavut ciğeri" olarak dilimize yerleşmiş.

***

Sultan Hocam daha çok Tiran ve çevresini gezmiş. Bizlere o bölgeyi anlattı. Şehir merkezindeki İskender Bey meydanını ve meydandaki heybetli İskender bey heykelini tanıttı. İskender Bey Arnavutluk'un bir halk kahramanı. Fatih Sultan Mehmet döneminde Osmanlı akınlara karşı Kruja kalesini savunmuş. Meydandaki Ulusal Tarih Müzesi, Arnavutluk'un en büyük müzesi. Müze binasının ön cephesindeki büyük mozaik Arnavutluk tarihini simgeleyen bir tür kolaj. Meydanı zenginleştiren bir diğer yapı ise Opera binası. Yine meydanda yer alan Ethem Bey Camii ve Ethem Bey Saat kulesi ise 18. yüzyılın sonlarından kalma Osmanlı mimarisi ürünleri. Hacı Ethem Bey'in 1793'te yaptırdığı Ethem Bey Camii, alışageldiğimiz camilerden farklı olarak, duvar resimleriyle ünlü. Şehir meydanına anlam katan yapılar arasında Tiran Üniversitesi'ni de anmak gerek.

Arnavutluk nüfusu ve yüzölçümü bakımından küçük bir ülke ama sadece Tiran'dan ibaret değil. Arnavutluk'un yüzölçümü tamı tamına 28.748 km². Ankara'nın yüzölçümünden biraz fazla. Nüfusu ise 4 milyondan az. Ülkenin gezilecek yerleri arasında yer alan Berat, Sultan Hocamın sunumunda da gösterildiği gibi sanki bizden bir yerleşim yeri gibi. Safranbolu-Amasra gezisi yapmış olanlar eğer Berat'a gidecek olurlarsa görecekleri büyük

benzerlik karşısında eminim çok şaşıracaklardır. Şehrin kalesinin eteklerindeki evler ve sokaklar öylesine güzel, öylesine hayatın içinden... Şehrin ortasından geçen Osumi nehrinin bir yakasında Müslüman, diğer yakasında ise Hıristiyan mahallesi yer alıyor. Kurşunlu Camii, Hünkâr Camii, Saat Camii ve Bekârlar Camii günümüze ulaşabilen Osmanlı eserleri arasında sayılabilir. Gitmişken Ulusal Etnografya Müzesi ve Halveti Tekkesi gezilebilir, kaleye çıkılıp Kutsal Üçlü Kilisesi ziyaret edilebilir.

Berat gibi Kruja da etkileyici şehir manzarasıyla, tarihi çarşısı ve kalesiyle gezilip görülesi bir yerleşim yeri. Şehre adını veren Kruja kalesi Akçahisar kalesi olarak da bilinir. Kalenin içinde yer alan İskender Bey Müzesi'ni gezmeden önce kalenin girişindeki ince uzun eski Osmanlı çarşısından alışveriş yapmak keyifli olsa gerek.

Bir de İşkodra var... Sultan Hocam bu gezisinde İşkodra'ya gitmemiş, bu yüzden sunumunda bu şehirden bahsetmedi. O halde kısaca ben bahsedeyim: İşkodra Gölü ve Taraboş dağları İşkodra'yı çepeçevre çevreliyor. İşkodra Gölü Balkanların en büyük gölü. Hem Karadağ'a hem de Arnavutluk'a kıyısı vardır. İşkodra, üç bin yıllık Rozafa Kalesi'yle Arnavutluk'un tarihi merkezi konumunda. Tarih Müzesi, Türk Hamamları, dar sokaklardaki eski Osmanlı evleri, Osmanlı Hapishanesi, Dilaver Paşa Evi, 14. Yüzyıldan kalma St. Stephan Katedrali, 19. Yüzyıldan kalma İşkodra Katedrali, 1773'te Arnavut Mehmet Buşati Paşa'nın yaptırdığı Kurşunlu Camii ve Fatih Sultan Mehmet Camii kentin gezilip görülecek yerler arasında. Kent merkezinde pek çok kafe, bar ve restoran var. Tüm bu kafe, bar ve restoranların bulunduğu, hareketli kent hayatına sahne olan, araç trafiğine kapalı, yayalara açık cadde (Kolë Idromeno Caddesi) belki de İşkodra'nın en popüler yeri.

Arnavutluk'un tıpkı Hırvatistan ve Karadağ gibi Adriyatik'te kıyıları var. Adriyatik gezileri Avrupa'da giderek ilgi çekmekte. Ülkemizden Dubrovnik'e seyahat eden pek çok gezgin var. Arnavutluk da bu gezilerden yavaş yavaş payını almaya başlamış. Ülkenin güney sahilleri ve bu sahilleri süsleyen sahil kasabaları gezilip görülmeye değer; üstelik oldukça hesaplı.

Şubat ayının ilk gününde bizlere Arnavutluk'u anlatan Sultan Sarı Hocama, Gezi Kulübümüzün değerli üyelerine ve dün bizimle birlikte olan yeni katılımcılara bu güzel etkinliğe katılımlarından dolayı Gezi Kulübümüz adına teşekkür ediyorum...

Son derece güzel, akıcı, keyifli bir sohbetti. Bir başka gezginlikte buluşmak üzere... Gezgince kalın...